

POSTANOWIENIE

Dnia 23 listopada 2016 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Halina Kiriło

w sprawie z odwołania A. W.
przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych I Oddziałowi w Ł.
z udziałem zainteresowanego M. W.
o ustalenie podlegania ubezpieczeniu,
po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Pracy, Ubezpieczeń
Społecznych i Spraw Publicznych w dniu 23 listopada 2016 r.,
skargi kasacyjnej ubezpieczonej od wyroku Sądu Apelacyjnego w (...)
z dnia 15 września 2015 r., sygn. akt III AUa (...),

odmawia przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) wyrokiem z dnia 15 września 2015 r. oddalił apelację wnioskodawczyni A. W. od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 4 grudnia 2014 r. (mocą którego oddalono jej odwołanie od decyzji Zakładu Ubezpieczeń Społecznych I Oddziału w Ł. z 7 lutego 2014 r. stwierdzającej, że A. W. jako osoba współpracująca z osobą prowadzącą pozarolniczą działalność gospodarczą, to jest płatnikiem składek W., nie podlega obowiązkowo ubezpieczeniom emerytalnemu, rentowym i wypadkowemu oraz dobrowolnemu ubezpieczeniu chorobowemu od dnia 1 października 2013 r.) i zasądził od odwołującej się na rzecz organu rentowego kwotę 120 zł tytułem zwrotu kosztów zastępstwa procesowego za drugą instancję.

Powyższy wyrok został zaskarżony skargą kasacyjną ubezpieczonej. Skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów prawa materialnego: 1/ art. 8 ust. 11

ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (tekst jednolity: Dz.U. z 2016 r., poz. 963 ze zm.; dalej jako ustawa systemowa); 2/ art. 9 ust. 2 ustawy z dnia 26 lipca 1991 r. o podatku dochodowym od osób fizycznych (jednolity tekst: Dz.U. z 2012 r., poz. 361 ze zm.). Ponadto skargę oparto na podstawie naruszenia przepisów postępowania - art. 278 § 1 w związku z art. 391 § 1 k.p.c. Skarżąca wniosła o uchylenie zaskarżonego wyroku Sądu Apelacyjnego w (...) w zakresie punktu 1 i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania i rozstrzygnięcia o kosztach postępowania kasacyjnego.

Jako przesłankę przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania wskazano występowanie w sprawie istotnego zagadnienia prawnego sformułowanego następująco: czy dla uznania, że kobieta w ciąży, będąca żoną mężczyzny prowadzącego pozarolniczą działalność (i będącego płatnikiem składek), jest osobą współpracującą w rozumieniu ustawy z dnia 13 października 1998 r. o systemie ubezpieczeń społecznych (a przez to podlega ubezpieczeniom społecznym) konieczne jest wykazanie określonej ilości przepracowywanego (lub przepracowanego) przez nią, w zakresie współpracy z płatnikiem składek, czasu w danym okresie rozliczeniowym (np. ilość godzin dziennie, tygodniowo, etc.), czy też w takiej sytuacji mamy do czynienia z okolicznościami nieuchwytnymi kwantytatywnie i w związku z tym nie należy badać ani wykazywać ilościowego ujęcia czasu przepracowywanego (lub przepracowanego), w zakresie współpracy z płatnikiem składek, przez ową kobietę w danym okresie rozliczeniowym. Ponadto, w ocenie skarżącej, skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona z uwagi na obszerne orzecznictwo Sądu Najwyższego wskazujące, iż przy faktycznym wykonywaniu przez kobietę w ciąży czynności zawodowych w związku z działalnością pozarolniczą prowadzoną przez jej męża, kobieta taka podlega ubezpieczeniom społecznym z określonego tytułu i nie zachodzi w takim przypadku działanie sprzeczne z prawem ani mające na celu obejście prawa.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga kasacyjna nie kwalifikowała się do przyjęcia celem jej merytorycznego rozpoznania.

Skarga kasacyjna, jako szczególny środek zaskarżenia, służy realizacji interesu publicznego w sprawowaniu wymiaru sprawiedliwości. Funkcje postępowania kasacyjnego powodują, że wniosek o przyjęcie skargi do rozpoznania oraz jego uzasadnienie powinny koncentrować się na wykazaniu, iż w konkretnej sprawie zachodzą okoliczności przemawiające za interwencją Sądu Najwyższego. Rozpoznanie skargi kasacyjnej następuje tylko z przyczyn kwalifikowanych, wymienionych w art. 398⁹ § 1 pkt 1-4 k.p.c. i tylko w przypadku przekonania Sądu Najwyższego przez skarżącego, za pomocą jurydycznej argumentacji, że zachodzi publicznoprawna potrzeba rozstrzygnięcia sformułowanego w skardze zagadnienia prawnego przy jej merytorycznym rozpoznawaniu.

Zgodnie z art. 398⁹ § 1 k.p.c., Sąd Najwyższy przyjmuje skargę kasacyjną do rozpoznania, gdy w sprawie występuje istotne zagadnienie prawne, istnieje potrzeba wykładni przepisów prawnych budzących poważne wątpliwości lub wywołujących rozbieżności w orzecznictwie sądów, zachodzi nieważność postępowania lub skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona.

Odnosnie występowania w sprawie istotnego zagadnienia prawnego, obowiązkiem skarżącego jest wywiedzenie i uzasadnienie występującego w sprawie problemu w sposób zbliżony do tego, jaki przewidziany jest przy przedstawianiu zagadnienia prawnego przez sąd odwoławczy na podstawie art. 390 k.p.c. (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 9 maja 2006 r., V CSK 75/06, niepublikowane). Sformułowanie zagadnienia powinno zatem odwoływać się w sposób generalny i abstrakcyjny do treści przepisu, który nie podlega jednoznacznej wykładni, a którego wyjaśnienie przez Sąd Najwyższy przyczyni się do rozwoju jurysprudencji i prawa pozytywnego. Rolą Sądu Najwyższego, jako najwyższego organu sądowego w Rzeczypospolitej Polskiej, nie jest bowiem działanie w interesie indywidualnym, lecz powszechnym, poprzez ochronę obowiązującego porządku prawnego przed dowolnością orzekania i ujednolicanie praktyki stosowania prawa pozytywnego. Nie każde więc orzeczenie, nawet błędnie wydane, zasługuje na kontrolę w postępowaniu kasacyjnym (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 4 lutego 2000 r., II CZ 178/99, OSNC 2000, nr 7-8, poz. 147, z dnia 18 marca 2004 r., I PK 620/03, LEX nr 513011, z dnia 8 lipca 2004r., II PK

71/04, LEX nr 375715 i z dnia 16 kwietnia 2008 r., I CZ 11/08, LEX nr 393883). Nie spełnia określonego w art. 398⁹ § 1 k.p.c. wymagania sformułowanie istotnego zagadnienia prawnego w sposób ogólny i nieprecyzyjny, a zwłaszcza ograniczenie się do samego postawienia pytania, bez odniesienia się do problemów interpretacyjnych przepisów (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 25 lutego 2008 r., I UK 332/07, LEX nr 452451 i z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538).

W razie wskazania tej przesłanki przedsądu, jaką jest oczywista zasadność skargi kasacyjnej, należy w motywach wniosku zawrzeć wywód prawny wyjaśniający, w czym wyraża się owa oczywistość i przedstawić argumenty na poparcie tego twierdzenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 26 kwietnia 2006 r., II CZ 28/06 LEX nr 198531, z dnia 10 sierpnia 2006 r., V CSK 204/06, LEX nr 421035, z dnia 9 stycznia 2008 r., III PK 70/07, LEX nr 448289, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 283/07, LEX nr 448205, z dnia 3 kwietnia 2008 r., II PK 352/07, LEX nr 465859 i z dnia 5 września 2008 r., I CZ 64/08). O ile dla uwzględnienia skargi wystarczy, że jej podstawa jest usprawiedliwiona, to dla przyjęcia skargi do rozpoznania niezbędne jest wykazanie kwalifikowanej postaci naruszenia przepisów prawa materialnego lub procesowego, polegającej na jego oczywistości widocznej *prima facie*, przy wykorzystaniu podstawowej wiedzy prawniczej, bez potrzeby wchodzenia w szczegóły czy dokonywania pogłębionej analizy tekstu wchodzących w grę przepisów i doszukiwania się ich znaczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 16 września 2003 r., IV CZ 100/03, LEX nr 82274, z dnia 22 stycznia 2008 r., I UK 218/07, LEX nr 375616, z dnia 26 lutego 2008 r., II UK 317/07, LEX nr 453107, z dnia 9 maja 2008 r., II PK 11/08, LEX nr 490364, z dnia 21 maja 2008 r., I UK 11/08, LEX nr 491538 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 38/08, LEX nr 494134). W judykaturze podkreśla się, iż przesłanką przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania nie jest oczywiste naruszenie konkretnego przepisu prawa materialnego lub procesowego, lecz sytuacja, w której naruszenie to spowodowało wydanie oczywiście nieprawidłowego orzeczenia. Sam zarzut naruszenia (nawet oczywistego) określonego przepisu (przepisów) nie prowadzi wprost do oceny, że skarga kasacyjna jest oczywiście uzasadniona (postanowienia Sądu Najwyższego z dnia 7 stycznia 2003 r., I PK 227/02, OSNP

2004 r., nr 13, poz. 230, z dnia 11 stycznia 2008 r., I UK 285/07, LEX nr 442743, z dnia 11 kwietnia 2008 r., I UK 46/08, LEX nr 469185 i z dnia 9 czerwca 2008 r., II UK 37/08, LEX nr 494133).

Przenosząc powyższe na grunt niniejszej sprawy należy stwierdzić, że skarżąca nie wykazała istnienia powołanych przesłanek przyjęcia skargi kasacyjnej do rozpoznania.

Przedstawione w skardze kasacyjnej zagadnienie prawne pozbawione jest przymiotu istotności, gdyż Sąd Najwyższy wielokrotnie zajmował się wyjaśnianiem pojęcia „współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej” w rozumieniu art. 8 ust. 11 ustawy systemowej, a orzecznictwo w tym zakresie zostało przytoczone w uzasadnieniu zaskarżonego wyroku. Wypada jeszcze raz zacytować wyrok Sądu Najwyższego z dnia 20 maja 2008 r. (II UK 286/07, OSNP 2009 nr 17-18, poz. 241), w którym zauważono, że ustawa o systemie ubezpieczeń społecznych nie zawiera legalnej definicji "współpracy przy prowadzeniu działalności", z czego jednak nie można wyprowadzać wniosku, że w każdej sytuacji wykonywania określonego zadania (pracy) przez małżonka osoby prowadzącej działalność gospodarczą, na rzecz małżonka - przedsiębiorcy, dla celów prowadzonej przez niego działalności, praca ta dla celów ubezpieczeń społecznych musi być kwalifikowana jako współpraca przy prowadzeniu tej działalności. Okazjonalna pomoc, jaką świadczy osobie prowadzącej działalność gospodarczą w tej działalności jego małżonek, prowadzący z nim wspólne gospodarstwo domowe, stanowi konsekwencję obowiązku małżonków do wzajemnej pomocy oraz współdziałania dla dobra rodziny, którą przez swój związek założyli. Współpracą przy prowadzeniu działalności gospodarczej powodującą powstanie obowiązku ubezpieczenia emerytalnego i rentowego, jest takie współdziałanie małżonka przedsiębiorcy, które generuje stałe, dodatkowe dochody z tej działalności. Inaczej rzecz ujmując, współpracą jest stała pomoc przy prowadzeniu działalności, bez której stanowiące majątek wspólny małżonków dochody z tej działalności nie osiągałyby takiego pułapu, jaki zapewnia ich współdziałanie przy tym przedsięwzięciu. Z orzeczenia tego wynika zatem, że dla przyjęcia współpracy przy prowadzeniu działalności gospodarczej nie ma potrzeby wykazania określonej ilości czasu przepracowanego w jej ramach przez małżonka

osoby prowadzącego ową działalność, ale konieczne jest, aby świadczona pomoc miała stały charakter i miała istotne znaczenie w kontekście uzyskiwania dochodów z tejże działalności. Te okoliczności znalazły się też w polu widzenia Sądów orzekających w niniejszej sprawie, które ustaliły, że obowiązki skarżącej A.W. w firmie jej męża nie cechowały się stałością, zorganizowaniem, codzienną częstotliwością, pewną samodzielnością, a praca nie miała wartości ekonomicznej i nie przyczyniała się do osiągania dochodów przez przedsiębiorstwo. Stawiając zarzuty naruszenia przepisu prawa materialnego i konstruując na podstawie tego przepisu zagadnienie prawne, skarżąca w istocie zmierza do podważenia dokonanych w toku procesu ustaleń. Tymczasem w świetle art. 398³ § 3 oraz art. 398¹³ § 2 k.p.c., kwestie dotyczące ustalonych faktów nie stanowią przedmiotu kontroli kasacyjnej, w związku z czym opartemu na tej podstawie wnioskowi o przyjęcie skargi kasacyjnej do rozpoznania towarzyszą niedopuszczalne motywy (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 23 marca 2012 r., II PK 278/11, LEX nr 1214574 oraz wyrok Sądu Najwyższego z dnia 5 lutego 2014 r., V CSK 140/13, LEX nr 1458681).

Odnosząc się natomiast do oczywistej zasadności skargi kasacyjnej, będącej – w ocenie skarżącej - konsekwencją sprzeczności zaskarżonego wyroku z poglądami judykatury w kwestii zgodności z prawem podjęcia przez daną osobę zatrudnienia głównie w celu uzyskania ochrony ubezpieczeniowej, należy zauważyć, że przywołane judykaty Sądu Najwyższego dotyczyły sytuacji, gdy praca w ramach tak nawiązanych stosunków zatrudnienia była faktycznie realizowana. Natomiast przyczyną oddalenia odwołania A.W. od decyzji organu rentowego nie były motywy, jakimi kierowała się ona podejmując współpracę z mężem, ale ustalenia, iż współpraca ta nie odpowiadała podanemu wyżej rozumieniu tego pojęcia.

Konkludując: wobec niewykazania istnienia powołanych w skardze kasacyjnej przesłanek przedsądu, z mocy art. 398⁹ § 2 k.p.c. należało orzec jak w sentencji.